

Beleidsplan Stichting Schnitgerorgel Zwolle 2020-2022

(versie maart 2020)

KvK nummer 05065715
RSIN nummer: 813592513

Grote Markt 18/19
8011 LW Zwolle

Rijksmonumentnummer: 41666
(kerkorgel Grote of St. Michaëlskerk)

Doelstelling

De stichting heeft ten doel het algemeen belang te dienen door het bevorderen van de instandhouding van, de belangstelling voor en een verantwoord gebruik en beheer van het grote orgel in de Grote of Sint Michaëlskerk te Zwolle als muziekinstrument en als monument (artikel 2 lid 1 van de statuten van de stichting).

Stichting Schnitgerorgel Zwolle, met zetel in de gemeente Zwolle, staat voor het bevorderen van de instandhouding van het Schnitgerorgel uit 1721 in de Grote of Sint Michaëlskerk te Zwolle. De stichting wil dit doel bereiken door onder meer:

- bij te dragen aan de instandhouding van het gebouw waar het orgel zich in bevindt;
- het werven van fondsen voor restauratie en onderhoud van het orgel;
- het organiseren van concerten en activiteiten ter promotie van huidige en toekomstige orgels in de Grote of Sint Michaëlskerk in Zwolle;
- en verder alles wat mogelijk en nodig is om het orgel te laten functioneren als ‘levend’ instrument in het gebouw waarin het zich bevindt. Bijdragen in deze beleidsperiode komen ten goede aan de geplande restauratie en moet leiden tot een tiptop orgel in 2021/22.

Uniek instrument

Het orgel in de Grote Kerk van Zwolle is een uniek instrument in de wereld. Ontworpen als laatste werk door de Noordduitse orgelbouwer Arp Schnitger, is het instrument gebouwd door zijn zonen Frans Caspar en Johann Georg/Jürgen. Het instrument heeft wereldroem vergaard door zijn omvang en kwaliteit. Het orgel heeft 64 registers, verdeeld over 4 klavieren en vrij pedaal en was het grootste instrument van Nederland toen het werd opgeleverd. Die status heeft het 125 jaar lang gehad. Het instrument geldt nog steeds als voorbeeld van het hoogtepunt van de Noordnederlandse orgelbouw.

Door de ontstaansgeschiedenis is het instrument uitermate geschikt voor het vertolken van de muziek van die andere grootheid uit de barok, Johann Sebastian Bach, en zijn tijdgenoten. Maar niet alleen dat: wijlen organist en musicus Charles de Wolff heeft aangetoond dat het orgel - na de gedurfde, reconstruerende restauratie door orgelbouwer Dirk Andries Flentrop in de jaren '50 van de vorige eeuw – uitermate geschikt bleek voor het vertolken van ‘moderne’ componisten als Alain en Messiaen en zelfs voor romantici als Reger en Franck. De Schnitgerprijs was in de jaren '60 en '70 in de vorige eeuw een begrip en trok deelnemers van over de hele wereld.

Missie, visie en strategie

De stichting Schnitgerorgel Zwolle zet zich in voor het behoud en de restauratie van het wereldberoemde 4-klaviers orgel in de Grote Kerk/Academiehuis van Zwolle.

De stichting wil dit orgel bewaren voor het nageslacht door het verhaal van dit orgel te vertellen, het op verschillende manieren te laten zien en horen en het als een sieraad voor de stad Zwolle te presenteren.

Vakmanschap uit 1721 van de familie Schnitger is 300 jaar na dato nog dagelijks te bewonderen. Het erfgoed van de “Stradivarius” onder de orgelbouwers verdient het om bewaard te blijven, vooral als het om zo’n bijzonder exemplaar gaat. Niet voor niets heeft het instrument de status van rijksmonument.

Uit onderzoek is gebleken dat het orgel hard aan restauratie toe is, waarbij alle pijpen en het houtwerk zowel aan de binnen- als buitenkant moeten worden aangepakt. Een ingrijpende

restauratie is nodig om dit unieke instrument als actief cultuurgood te bewaren voor Zwolle en de wereld, en om het geschikt te maken voor nieuwe muziekactiviteiten in de Grote Kerk/Academiehuis.

In 2021 bestaat het orgel 300 jaar. In deze beleidsperiode ligt de focus op het werven van fondsen voor de grootschalige restauratie die nodig is om het orgel weer in goede staat te brengen en te laten functioneren. De stichting gaat hiertoe donateurs werven, fondsen aanschrijven en activiteiten ontwikkelen om geld te werven voor de restauratie.

De opgave is groot: ruim € 2 miljoen is nodig voor de restauratie. Maar het orgel is het waard, want dankzij nog aanwezig, origineel, materiaal van de familie Schnitger kunnen de pijpen volledig gereconstrueerd worden. Hierdoor ontstaat een klankbeeld dat gaat afwijken van de huidige klank, maar onvermoede nieuwe mogelijkheden gaat bieden aan de bespelers van het instrument. Mede dankzij historisch onderzoek door adviseur Cees van der Poel is een beeld verkregen van de herstel- en restauratiewerkzaamheden die sinds 1721 aan het orgel hebben plaatsgevonden. Ook heeft kleuronderzoek aangetoond dat het orgel oorspronkelijk er heel anders heeft uitgezien dan vandaag het geval is. Met de restauratie wordt gepoogd kleur en klank zo dicht mogelijk bij het origineel uit 1721 te laten komen, zonder dat het ten koste gaat van de eisen die tegenwoordig aan gebruik van een orgel in vieringen en concerten worden gesteld, en zonder dat het afbreuk doet aan het totaalensemble van meubels in De Grote Kerk/Academiehuis.

Impressie van het gerestaureerde instrument ten opzichte van het huidige instrument. Links van het midden de huidige aanblik, rechts het te verwachten resultaat na restauratie (bewerking: Bert Jonker).

Fondsenwerving

Aanvullend op donaties en giften zijn acties gestart om extra middelen te kunnen genereren ten behoeve van de restauratie van het orgel:

- Allereerst is geïnventariseerd welke fondsen aangeschreven kunnen worden voor een bijdrage. Deze zullen in deze beleidsperiode worden benaderd.
- Een tweede actie is het kunnen adopteren van orgelpijpen uit het te restaureren orgel. Hiervoor is een speciale website met betaalmodule ontwikkeld. Pijpen zijn te adopteren via de website www.schnitgerorgelzwolle.nl/adopteer, of kunnen worden besproken via speciale (zakelijke) arrangementen.
- We starten een traject gericht op educatie, waarbij met behulp van een demonstratie-orgel aan basisschoolleerlingen wordt uitgelegd hoe een orgel werkt. Tijdens de restauratie in de kerk worden live-beelden getoond van wat er zoal gebeurt in de ruimte en in het orgel. De restauratie zelf zal in fasen worden gefilmd, zodat daar een beelddocument van kan worden gemaakt. Delen zullen worden gebruikt voor het informeren van doelgroepen, gericht op het werven van fondsen.
- In De Grote Kerk/Academiehuis wordt continu een hoogwaardige presentatie van de orgels in de Grote Kerk aan bezoekers getoond. Daarbij staat een betaalzuil met de mogelijkheid om ter plekke een klein bedrag te doneren ten behoeve van het orgel. Academiehuis ontvangt circa 100.000 bezoekers op jaarbasis.
- Verder is een speciaal arrangement afgesproken met wijnverkoper Schuttelaar in Zwolle, waarbij voor elke verkochte fles wijn € 2,- op de rekening van de stichting overgemaakt wordt voor het orgel. Naast verkoop in de kerk vindt ook verkoop via netwerken en online plaats.
- Bij ieder concert en muzikale activiteit in De Grote Kerk/Academiehuis wordt een folder uitgedeeld met informatie over het orgel, de restauratie en een oproep om te doneren.

Na de restauratie

Na restauratie wordt het orgel geen museumstuk. Het orgel blijft een actieve functie vervullen in vieringen in de Grote Kerk, als concertinstrument in de concertprogrammering en bij verschillende gelegenheden en festiviteiten in en ten behoeve van de stad Zwolle. Daarbij wordt de weg van cross-overs met andere kunstvormen niet uit de weg gegaan en zoeken we de samenwerking met (inter-) nationale concertseries en gezamenlijke programmering met spelers zoals Het Orgelpark in Amsterdam.

Uitgangspunt voor de inzet van het orgel wordt muziek aanbieden op een hoog kwalitatief niveau, zowel voor heel gespecificeerde doelgroepen als voor een breed publiek.

De wens bestaat om na de restauratie de Schnitgerprijs weer in ere te herstellen, waarmee (jonge) componisten over de hele wereld weer een platform krijgen voor het componeren van nieuwe muziek op een fantastisch instrument in een prachtige omgeving. Naast composities is het Schnitgerorgel over de hele wereld bij voor muzikliefhebbers en organisten bekend als topinstrument uit de barok, waar ook hedendaags repertoire prima op vertolkt kan worden. Orgelstudenten uit de hele wereld krijgen de mogelijkheid het orgel te leren kennen en te promoten in hun eigen land van herkomst.

Termijn van dit beleidsplan

Dit beleidsplan bestrijkt een periode van 3 jaar: 2020 – 2022. In deze periode dienen de middelen verworven te worden om tot uitvoering van de gewenste restauratie te kunnen komen. De daadwerkelijke realisatie van de restauratie beslaat een periode van circa 2 jaar.

Stichtinggegevens en Bestuur

Handelsregisternummer: 05065715RSIN: 813592513

Postadres: Tjariet 14, 8032 LM Zwolle

E-mail: info@schmitgerorgelzwolle.nl

Bestuursleden:

W.A. (Wilbert) Potjes, voorzitter

G. (Gerrit) Bril MPM, secretaris,

Vacature, penningmeester

mr. dr. E.R. (Robert) Helder, namens Academiehuis/Grote Kerk Zwolle, algemeen lid

M. (Martin) van Heerde, musicus, algemeen lid

Bestuursleden zijn onbezoldigd en krijgen uitsluitend vergoeding voor werkelijk - aantoonbaar - gemaakte kosten ten behoeve van de stichting.

Werknemers

De stichting heeft geen werknemers in dienst.

Financiën

De stichting kan bouwen op een vaste groep van circa 60 donateurs. Als gevolg van de leeftijdsopbouw van deze groep, moet worden geconstateerd dat de aantallen donateurs een langzaam dalende lijn laat zien. Desondanks is de stichting er in geslaagd om in de afgelopen 10 jaar verschillende projecten uitgevoerd te krijgen, zoals het aanpassen van de klaviatuur, de reconstructie van de unieke, originele balgenkamer met 12 balgen voor de windvoorziening, het laten uitvoeren van een historisch onderzoek en een kleuronderzoek ten behoeve van een restauratie. In totaal is hier circa € 150.000,- mee gemoeid geweest.

De begroting van de stichting varieerde in deze periode van een jaaromvang van circa € 3.000,- tot € 20.000,-.

Het vermogen van de stichting bestaat uitsluitend uit donaties, giften en subsidies. De stichting werkt niet met leningen en investeert niet via beleggingen. Eventueel opgebouwde reserves in deze beleidsperiode worden uitsluitend ingezet ten behoeve van het doel van de stichting.

Juni 2020